

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนที่	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.3. ขอบเขตพื้นที่	5
1.4. แผนที่หมู่บ้านที่ศึกษา	6
1.5. ประโยชน์ที่ได้รับ	7
1.6. นิยามศัพท์	7
1.7. กรอบความคิด	8
บทที่ 2 แนวคิดในการศึกษาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1. แนวคิดการจัดการเชิงสถาบัน	9
2.2. แนวคิดระบบกรรมสิทธิ์	10
2.3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	24
บทที่ 4 พลวัตการถือครองที่ดินและระบบการผลิตลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	29
4.1. ยุคการตั้งถิ่นฐานและการพึ่งตนเอง (การตั้งถิ่นฐาน – พ.ศ. 2500)	29
4.2. ยุคการเข้ามาของรัฐทุนนิยมและพีชพาณิชย์ (พ.ศ.2500-พ.ศ.2533)	32
4.3. ยุคการแย่งชิงทรัพยากร (พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบัน)	36

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บทที่ 5 ประวัติศาสตร์ นิเวศวิทยา บริบทพื้นที่ศึกษาในลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	42
5.1 ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างลุ่มน้ำแม่ตาช้างกับอำเภอหางดง	42
5.2 นิเวศวิทยาลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	43
5.3. กรณีศึกษาชุมชนต้นน้ำ บ้านคอยปุย	45
1. ลักษณะกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม	45
2. การถือครองที่ดินและระบบการผลิต	51
2.1. ช่วงการตั้งถิ่นฐานและการพึ่งตนเอง (การตั้งถิ่นฐาน – 2505)	51
2.2. ช่วงการเข้ามาของรัฐทุนนิยมและพืชพาณิชย์ (พ.ศ. 2506-2523)	51
2.3. ช่วงการจัดตั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติคอยสุเทพ – ปุย (พ.ศ. 2524 – 2537)	51
2.4. ช่วงการแย่งชิงทรัพยากร(พ.ศ. 2538- ปัจจุบัน)	53
3. รูปแบบการใช้น้ำบ้านคอยปุย	54
4. มูลเหตุแห่งความขัดแย้ง บ้านคอยปุย	58
5.4. กรณีศึกษาชุมชนกลางน้ำ บ้านแม่สะเหนือ	59
1. ลักษณะกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม	59
2. การถือครองที่ดินและระบบการผลิต	63
2.1. ช่วงการตั้งถิ่นฐานและการพึ่งตนเอง (การตั้งถิ่นฐาน – พ.ศ. 2500)	64
2.2. ช่วงการเข้ามาของรัฐทุนนิยมและพืชพาณิชย์ (พ.ศ.2500-พ.ศ.2533)	64
2.3. ช่วงการเปลี่ยนมือ การถือครองที่ดิน (พ.ศ.2533 – ปัจจุบัน)	66
2. 4. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านแม่สะเหนือ	67
3. การจัดการเหมืองฝายในบ้านแม่สะ	68
4. รูปแบบการใช้น้ำบ้านแม่สะ	69
5. มูลเหตุแห่งความขัดแย้ง บ้านแม่สะเหนือ	71
5.5. กรณีศึกษาชุมชนปลายน้ำ บ้านไร่	73
1. ลักษณะกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม	73
2. การถือครองที่ดินและระบบการผลิต	75
2.1. ช่วงการตั้งถิ่นฐานและการพึ่งตนเอง (การตั้งถิ่นฐาน – พ.ศ.2499)	76
2.2. ช่วงการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและการจัดการน้ำ (พ.ศ.2500-2529)	76
2.3. ช่วงการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินและวิกฤตน้ำ (พ.ศ.2530-ปัจจุบัน)	77

2. 4. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านไร่	81
3. รูปแบบการใช้น้ำ	81
4. มูลเหตุแห่งความขัดแย้ง บ้านไร่	86
บทที่ 6 การจัดการความขัดแย้งในการใช้น้ำในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	87
6.1. พัฒนาการความขัดแย้งในการจัดการน้ำในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	87
6.2. ความเป็นมาของคณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	92
6.3. บทวิเคราะห์การจัดการเชิงสถาบันของคณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	96
6.4. บทบาทและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของคณะกรรมการ	97
6.4.1. กรณีคณะกรรมการกับผู้ประกอบการ	97
6.4.2. ชุมชนกลางน้ำกับชุมชนปลายน้ำ	99
6.4.3. กรณีชุมชนกับรัฐ	101
6.5. ปัญหาและอุปสรรค การจัดการเชิงสถาบันในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	120
6.5.1. ความหลากหลายของกลุ่มคนในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	102
6.5.2. ข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	103
6.5.3. ปัญหาเรื่องการกระจายข่าวสารข้อมูล การทำงานของคณะกรรมการกลุ่มน้ำ	104
6.6. สรุป	105
บทที่ 7 การปรับตัวของชุมชนกลุ่มน้ำแม่ตาช้างภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้ง	107
7.1. การปรับตัวระดับปัจเจกชน	108
7.2. การปรับตัวระดับชุมชน	109
7.2.1. คณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการกลุ่มน้ำแม่ตาช้างในฐานะความเป็นชุมชน	109
7.2.2. กติกาการปรับเปลี่ยนการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	112
7.3. การปรับตัวในระดับเครือข่ายกลุ่มน้ำ	114
บทที่ 8 สรุปผลการศึกษา	116
8.1. พลวัตการการถือครองที่ดินและระบบการผลิตกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	116
8.2. บทสรุปรูปแบบการใช้น้ำ	118

8.3. บทสรุปกรณีศึกษา	119
8.4. ความหลากหลายในการปรับตัวของชุมชนลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	122
8.5. ปัญหาและอุปสรรค การจัดการเชิงสถาบันของคณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	123
8.6. ข้อเสนอแนะการจัดการเชิงสถาบันในการจัดการทรัพยากรร่วม	124
8.7. ข้อค้นพบที่สำคัญ	126
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แผนที่แสดงขอบเขตลุ่มน้ำแม่ตาช้างในอดีต	
ภาคผนวก ข แผนที่แสดงขอบเขตลุ่มน้ำแม่ตาช้างปัจจุบัน	
ภาคผนวก ค แผนที่แสดงลำห้วยสาขาของลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	
ภาคผนวก ง แผนที่แสดงที่ตั้งสถานประกอบการในลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	
ภาคผนวก จ ตารางแสดงรายชื่อลำห้วยสาขาของลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	
ภาคผนวก ฉ ตารางแสดงรายชื่อรีสอร์ท บ้านจัดสรร บ้านพักตากอากาศ บริเวณพื้นที่กลางน้ำ	
ภาคผนวก ช ตารางแสดงรายชื่อ บ้านจัดสรร บริเวณพื้นที่ ปลายน้ำ	
ภาคผนวก ซ ตารางแสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตรบ้านแม่สะเหนือ	
ภาคผนวก ฅ ร่าง ข้อตกลงร่วม (กติกา) เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	
ภาคผนวก ฎ รูปแสดงกิจกรรมคณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้าง	
ประวัติผู้เขียน	

ฉ

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ประชากรหมู่บ้านคอยปุย	47
ตาราง 2	การแบ่งหน้าที่ดูแลสายน้ำของชาวบ้านคอยปุย	56
ตาราง 3	องค์กรเหมืองฝาย บ้านแม่สะเหนือ	67
ตาราง 4	ช่วงเวลาการใช้น้ำ พิษที่สำคัญในภาคการเกษตรของชาวบ้านแม่สะเหนือ	70
ตาราง 5	ช่วงเวลาในการใช้น้ำ พิษที่สำคัญในภาคการเกษตรของชาวบ้านบ้านไร่	63

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญแผนที่

		หน้า
รูปแผนที่ 1	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่ศึกษา	6
รูปแผนที่ 2	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่ศึกษา พื้นที่ต้นน้ำ	46
รูปแผนที่ 3	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่ศึกษา พื้นที่กลางน้ำ	60
รูปแผนที่ 4	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน บ้านแม่สะเหนือ	67
รูปแผนที่ 5	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่ศึกษา พื้นที่ปลายน้ำ	73
รูปแผนที่ 6	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน บ้านไร่	81